

На сьогодні, це явище є недостатньо розробленим у межах юридичної науки, оскільки відсутні дієві механізми подолання проблеми «зловживання правом». На нашу думку, необхідно дати законодавче визначення «зловживання правом», а також закріпити на нормативному рівні механізми подолання цього негативного явища.

Науковий керівник – к.ю.н. Кравченко М.Г.

Світлана Головка

*Національний авіаційний університет,
Навчально-науковий Юридичний інститут
канд.істор.наук, доцент кафедри теорії
та історії держави і права*

Концепти якості вищої освіти в системі нормативно-правового забезпечення її функціонування

Категорія якості вищої освіти є одним із основних аспектів нового нормативно-правового забезпечення функціонування вітчизняної освітньої галузі. Закон України «Про вищу освіту», прийнятий Верховною радою в 2014 році, визначає якість освіти як рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти. Важливою умовою забезпечення якості вищої освіти є якість освітньої діяльності - рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

Особливої актуальності набуває проблема нормативно-правового забезпечення функціонування системи вищої освіти, зокрема, аспекти менеджменту її якості [Головка С.Г. Імплементация Закона Украины «Про вищу освіту»: завдання та механізми реалізації / С.Г. Головка //Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 1. – С. 24-29].

Питанням унормування процедур забезпечення якості вищої освіти присвячені статті 1-25 розділу V. Важливою особливістю системи забезпечення якості вищої освіти є трирівневий підхід, згідно якого запроваджується система внутрішнього забезпечення якості освіти, система зовнішнього забезпечення якості, а також система забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості здійснюється на рівні конкретного вищого навчального закладу та передбачає заходи, спрямовані на підтримання якості освітньої діяльності: визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти; здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; забезпечення ефективної системи

запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти.

Система зовнішнього забезпечення реалізується через такі процедури та заходи: оприлюднення критеріїв прийняття рішень відповідно до стандартів та рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; налагодження доступного і зрозумілого звітування; проведення періодичних перевірок діяльності систем забезпечення якості та механізмів роботи з отриманими рекомендаціями.

Важливою складовою системи забезпечення якості вищої освіти є створення Національного агентства із забезпечення якості. До його основних функцій віднесено забезпечення: наявності та ефективності процесів і процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти; наявності достатніх і збалансованих ресурсів для здійснення процесів зовнішнього забезпечення якості вищої освіти. Статус Національного агентства позиціонує його як постійно діючий колегіальний орган, що реалізує державну політику у галузі забезпечення якості вищої освіти. До функцій агентства віднесено: формування вимог до системи забезпечення якості вищої освіти; розроблення положення про акредитацію освітніх програм; аналіз якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів; проведення ліцензійної експертизи; підготовка експертного висновку щодо можливості видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності; формування за поданням вищих навчальних закладів (наукових установ) пропозиції щодо переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на відповідних рівнях вищої; формування єдиної бази даних запроваджених вищими навчальними закладами спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на кожному рівні вищої освіти; проведення акредитації освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти; формування критеріїв оцінки якості освітньої діяльності, за якими можуть визначатися рейтинги вищих навчальних закладів України; розроблення вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, розроблення порядку їх присудження спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ); розроблення положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад; акредитація спеціалізованих вчених рад та контроль їх діяльності; акредитація незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Першочергова роль у досягненні якості відводиться безпосередньо конкретному вищому навчальному закладу через внутрішню та зовнішню підсистеми. Саме вищий навчальний заклад в умовах його широкої автономності має виступати ініціатором розроблення та запровадження сучасних механізмів забезпечення якості освітньої діяльності. При цьому суттєво зростають не тільки повноваження вищого навчального закладу, а, в першу чергу, його відповідальність за результати якості освітньої діяльності. Це, в свою чергу, має стимулювати постійний пошук ефективних механізмів підвищення якості, запровадження новітніх технологій навчально-виховного процесу. Якійсно змінюється методологія управління якістю вищої освіти.

Національне агентство як колегіальний орган здійснює загальне представництво політики держави у галузі забезпечення якості вищої освіти. Воно координує процедури забезпечення якості, ресурсну та експертну підтримку його процедур.

Аналіз співвідношення складових елементів системи забезпечення якості вищої освіти дає можливість зробити висновок щодо відповідності загальних підходів міжнародним тенденціям формування нормативно-правового поля менеджменту якості вищої освіти.